

Matti Nikin LAUSUNTO

Oikeusministeriön mietinnöstä 34/2010

"Lasten suojeleminen seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä"

Viite: OM 25/41/2008

11.6.2010

www.lapsiporno.info

SISÄLLYS

LAUSUNNON PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	3
PERUSTELUT.....	4
1 Johdanto.....	4
1.1 Lainmuutosten tarve ja muutostyö.....	4
1.2 Moraalittomat piirrokset.....	5
1.3 Pääsyn hankkiminen.....	5
1.4 Linkittäminen ja viittaaminen.....	7
1.5 Levityksen ja hallussapidon yhtenäistäminen.....	8
2 Esityksen odottamattomat vaikutukset.....	9
2.1 KRP:n estolistan laajeneminen.....	9
2.2 Roskaposti, tietoinen pääsy haluamattaan.....	10
2.3 Rikosten ilmiantokynnyksen nouseminen.....	12
2.4 Tor - Anonyymiverkot ja avunanto rikokseen.....	12
2.5 Saataville asettaminen ja keskustelupalstojen ylläpito.....	14
2.6 Dragon Ball ja todellisuuspohjaisuuden vaatimus.....	15
2.7 Syyttömiin kohdistuvat poliisitoimet ja todisteiden epävarmuus.....	15
3 Sananvapaudesta.....	16

LAUSUNNON PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lapsipornoon liittyvässä lainsäädännössä on paljon ongelmia joita on syytäkin korjata, mutta Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä tehtävien muutosten kanssa tulisi noudattaa erityistä varovaisuutta syyttömien suojelemiseksi.

Lapsipornografiaa koskevien säännösten osalta uusi tekotapa pääsyn hankkimisesta tulee jättää toteuttamatta, ongelmiin joita sen oli tarkoitus ratkaista on tartuttava muilla tavoin. Katsojan kriminalisoinnin sijasta tai sen pakollisena kriteerinä tulee olla pääsystä maksaminen tai kuvien katselu julkisella paikalla kuten kirjastossa. Pelkkää kuvien katselua ei tule kriminalisoida ellei sitä tehdä tavalla josta on haittaa muille.

Kuvamateriaalin todenmukaisuuden vaatimus tulee pitää voimassa. Mikäli vaatimus poistetaan, tulee rajata tarkkaan ja esimerkkejä käyttäen millainen epätodenmukainen materiaali pysyy laillisena.

Perusteluja tarvitaan ratkaisemaan kysymyksiä avunannosta kuviin liittyvien rikosten uusien tekotapojen yhteydessä. Myös uusien tekotapojen suhde lakiin tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta tulisi selvittää vähintään siltä osin kuin se viittaa nyt muutettaviin pykäliin.

Levityksen ja hallussapidon säännöksiä yhtenäistämisen pitää joko jättää toteuttamatta tai toteuttaa täsmällisemmin. Tähän liittyen tarvitaan lisäperusteluja, sillä mietinnössä esitetty näkemys kuvien seksuaalisuuden objektiivisesta arvioinnista on varsin vaikeasti ymmärrettävä.

Uusiin tekotapoihin liittyen tulee tiedostaa ongelmat joiden takia viattomat netinkäyttäjät voivat joutua poliisitoimien kohteeksi. Mietinnössä esitetyt esimerkit uusien tekotapojen vaatimista todisteita ovat riittämättömät. Myös rikosten lavastaminen uusien tekotapojen osalta on varsin yksinkertaista ja onnistuisi lähes keneltä tahansa joka osaa tehdä verkkosivuja.

Koska uutta lapsipornoon liittyvää lainsäädäntöä tulee ensimmäisenä tulkitsemaan KRP estolistansa kautta, on riski että uuteen lakiin liittyvä lapsipornon tulkinta laajenee KRP:n harjoittamien estotoimien kautta jo ennen kuin uusi oikeuskäytäntö muodostuu tuomioistuimissa. Mielestäni tämä vaarantaa tuomioistuimen riippumattomuuden ja KRP:tä tulisi kieltää lain soveltamisesta estolistan yhteydessä sellaisissa tapauksissa joista ei ole oikeuskäytännössä ennakkotapauksia.

Lakiehdotuksissa esitetään myös sellaisia muutoksia joita Euroopan neuvoston yleissopimus ei velvoita tekemään, joten mielestäni olisi välttämätöntä pyytää perustuslakivaliokunnalta lausunto koskien esitetyjä muutoksia. Perustuslakivaliokunnan tulisi antaa lausunto erityisesti todenmukaisuuden vaatimuksen poistamisesta ja lapsipornon määritelmän epäselvyydestä, mutta myös saataville asettamisen kriteereistä, uusien tekotapojen aiheuttamasta palveluntarjoajien vastuuvapauden rajoittumisesta sekä lain muutosten suhteesta KRP:n estotoimintaan.

Lakiehdotuksissa esitetyjä muutoksia tulee tarkastella erityisesti sananvapauden näkökulmasta, ottaen huomioon lapsipornoa koskevien säädösten suhde muihin lakeihin jotka viittauksella rikoslain pykäliin joutuvat myös epäsuorien muutosten kohteeksi rikoslain muuttuessa.

PERUSTELUT

1 Johdanto

1.1 Lainmuutosten tarve ja muutostyö

Lapsipornoa koskevia nykyisiä säännöksiä ei ole aikanaan kirjoitettu tiedonsiirtoverkkojen nopeaa kehitystä silmällä pitäen. Vuosien varrella Internetin kehittyessä on myös lapsipornon levitys Internetissä monimuotoistunut ja kehittynyt, jättäen lainsäädännön pahasti jälkeen.

Muun muassa kaupalliseen lapsipornoon ja sen kulutukseen puuttuminen on vaikeaa kun lainsäädäntö ei tunne muuta kuin levityksen ja hallussapidon, joista kumpikaan ei täyty lapsipornon ostamisen kohdalla. Vaikka poliisilla olisi lista lapsipornon ostajista, se ei mahdollistaisi muuta kuin syyn epäillä lapsipornon hallussapidosta. Mikäli laitonta materiaalia ei kuitenkaan löydy epäillyn tietokoneelta tallennettuna, voivat poliisin suorittamat takavarikot tuntua lähinnä ajan haaskaukselta kun tuomiota on mahdotonta saada vaikka voitaisiin todistaa luottokorttimaksun tapahtuneen ja sivuilla käytäneen.

Lapsipornon ostajiin kohdistuvat poliisitoimet vähentäisivät suoraan myyjien tuloja ja taloudellista motiivia lasten hyväksikäyttökuvien kaupalliseen tuottamiseen. Euroopan neuvoston yleissopimus lähestyy ongelmaa esittämällä uutta tekotapaa, tietoista pääsyä lapsipornoon, joka nähdäkseni kuitenkin aiheuttaisi enemmän ongelmia kuin ratkaisisi. Mielestäni parempi vaihtoehto olisi kriminalisoida lapsipornosta maksaminen kuin sen katselu.

En näe myöskään tarvetta todenmukaisuuden vaatimuksen poistamiselle. mietinnössä sivulla 99 käytetty argumentaatio siitä ettei ole hyväksyttävää että ”rikoksenteijä” vapautuisi vastuusta mikäli ei olisikaan syyllistynyt rikokseen on täysin järjetön. Ajatuksena on kai se että moraalittomia kuvia hallussapitänyt henkilö halutaan saada varmuudella tuomittua, mutta käytännössä lakiehdotukset ja niiden perustelut on muotoiltu niin että epäilty on voitava tuomita vaikka hallussapidetyillä tai katsotuilla kuvilla ei mitään yhteyttä lasten hyväksikäyttöön olisikaan.

Monet esitetyt lakimuutokset tuntuvat muutenkin pyrkivän todistustaakan keventämiseen eivätkä niinkään lasten perusoikeuksien suojelemiseen. Halutaan että levityksestä voitaisiin tuomita ilman että levitystä täytyy näyttää toteen (”saataville asettaminen”) ja että hallussapidosta voitaisiin antaa tuomio ilman että hallussapitoa on tapahtunut (”pääsyn hankkiminen”). Vastaavasti lasten hyväksikäyttökuvista halutaan antaa tuomioita ilman että tarvitsee näyttää toteen että lapsi olisi aito tai että kuvalla olisi muutenkaan mitään tekemistä todellisuuden kanssa, vaikka lapsiin kohdistuvien rikosten tutkinnassa olisi ensisijaisen tärkeää tunnistaa uhrit.

Tämäntyyppinen lainsäädäntö joka kumpuaa katkeruudesta tuomitsemattomia ”rikoksenteijöitä” kohtaan ei ole oikeutta vaan sokeaa kostonhalua joka vähät viittaa viattomista sivullisista. Mikäli lainsäädäntö asettaisi lasten oikeudet etusijalle, olisi ilmiselvää että kuvassa olevan lapsen olemassaolo pyrittäisiin aina selvittämään. Interpolin lapsipornokuvien vertailukannan kehitys tulee ennen pitkää johtamaan siihen että lapsipornorikoksia tutkivat poliisit voivat automaattisesti skannata koko tutkittavan kuvakokoelman ennalta tunnettujen kuvien varalta. Aitouden todistaminen tulisi siis kyseeseen vain uusien kuvien kohdalla joita ei ole missään mukana olevassa poliisiorganisaatiossa vielä nähty, ja intressi juuri näiden uusien kuvien tutkimiseen tulisi olla korkea.

En väitä etteikö joitain esitettyjä muutoksia tarvittaisi ja kaivattaisi, mutta pykälien arvioinnissa tulisi ottaa huomioon syyttömätkin jotka joutuvat tutkinnan kohteeksi. Syyttöminä oikeuden rattaisiin joutuvat tulisi huomioida jo kauan ennen asioiden etenemistä tuomioistuimeen asti. Lisäksi epäselvät lait lietsovat pelkoa ja epävarmuutta ja ovat vahingollisia tieteelle ja taiteelle.

1.2 Moraalittomat piirrookset

Lakiehdotuksissa esitetään lapsipornokuvien todenmukaisuuden vaatimuksen poistamista, joka käytännössä tarkoittaisi että kuvitteelliset piirrooksetkin voisivat tulla rangaistavuuden piiriin. Mieleen tulee tapaus Australiassa jossa mies tuomittiin Simpsons-pornon hallussapidosta, koska piirroshahmot olivat alaikäisiä.

On totta että joskus voi olla vaikeaa päätellä perustuuko kuva oikeaan lapseen ja/tai oikeaan hyväksikäyttötilanteeseen vai onko kuva keinotekoisesti tuotettu. Oikeita valokuvia voidaan ajaa visuaalisten suodattimien läpi siten että ne näyttävät piirroksilta, ja tulevaisuudessa sama tulee varmasti toimimaan toisinkin päin eli piirroksia tulee mahdolliseksi ajaa suodattimien läpi niin että niistä tulee valokuvamaisia. Nykyään on olemassa jo ohjelmia jotka pystyvät automaattisesti etsimään Internetistä kuvia ja yhdistelemään niitä siten että piirroksista saadaan tehtyä valokuvamaisia kuvakoosteita¹. Tulevaisuudessa voi olla mahdollista että riittävän tarkasta lapsipornopiirroksesta voidaan koneellisesti tehdä niin aidon näköinen ettei sitä silmämääräisesti erota valokuvasta.

Mikäli materiaalin tuottamiseen ei kuitenkaan ole käytetty oikeita lapsia, ei ole myöskään perustetta rajoittaa sen tuotantoa, levitystä ja hallussapitoa vedoten lasten riskiin joutua seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi. Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten selvittämisen intressi puhuisi sen puolesta että kuvassa olevat lapset pitäisi pyrkiä aina tunnistamaan. Tästä johtuen on ristiriitaista vedota siihen että kuvan todistaminen aidoksi olisi kohtuuton vaatimus.

Uskon lisäksi että piirretyn materiaalin saatavuus vähentää suoraan tosiasiallista lasten seksuaalista hyväksikäyttöä. Esimerkiksi Japanissa tuotetaan valtava määrä piirrettyä lasten hyväksikäyttöä esittävää materiaalia, mutta toisaalta maassa on maailman alhaisimpiin kuuluvat raiskaustilastot. Tutkimukset Japanin seksuaalirikollisuudesta osoittavat että pornografisen materiaalin saatavuus on pikemminkin vähentänyt raiskauksia ja erityisesti se on vähentänyt nuorten seksuaalirikollisuutta ja perheen sisäisiä raiskauksia².

Kuvitteellinen mutta moraaliton kuvamateriaali voi toimia rikoksia vähentävänä purkukanavana ihmisille joilla on ongelmallisia seksuaalisia taipumuksia. Lasten hyväksikäyttöä kuvaavista piirroksista ja sarjakuvista voi olla apua myös hyväksikäytön uhreille tapahtuneen käsittelyssä, eikä tämänlaisten teosten arvoa tule vähätellä pelkästään niiden ”paheksuttavuuden” ja niiden kuvaamien asioiden shokeeraavuuden vuoksi.

1.3 Pääsyn hankkiminen

Tietoista pääsyn hankkimista esitetään uudeksi tekotavaksi lapsipornon hallussapidolle, joka käytännössä tarkoittaa lapsipornon katselun kriminalisointia.

Tietyissä tilanteissa tämänlainen kriminalisointi on varsin perusteltua, esimerkiksi kun voidaan katsoa rajoituksen vaikuttavan lapsipornon kaupalliseen kysyntään tai mikäli katselu tapahtuu julkisella paikalla kuten kirjastossa. Avoimeksi jätettynä tekotapa on kuitenkin aivan liian kattava. Tutkimuksissa ei ole löytynyt yhteyttä pornografian kulutuksen ja seksuaalirikollisuuden välillä, enkä näe syytä rajoittaa minkään materiaalin katselua lailla sikäli kun katselun itsessään ei voida osoittaa olevan haitallista.

Sananvapautta kunnioittavassa yhteiskunnassa minkä tahansa aiheen tutkiminen ja oman mielipiteen muodostaminen on sallittua, oli kyseessä sitten juutalaisten joukkotuho, räjähteiden valmistaminen tai lapsiporno. Mikäli kuvien tahalliseen katseluun tarvittaisiin erillinen oikeutus josta vasta tuomioistuimien voi antaa arvionsa, voisi sillä olla katastrofaalinen vaikutus aiheeseen liittyvään tutkimukseen ja lapsipornon vastaiseen aktivismiin. Myös viranomaisten hitauden kritisointi vaikeutuisi mikäli poliisin toiminnan tehokkuutta olisi mahdoton seurata ilman että samalla syyllistyy lapsipornon katseluun.

Esitys ei myöskään anna selvää mielikuvaa siitä olisiko tuomittavaa ostaa käyttöoikeus lapsipornosivustolle jos kuvia ei kuitenkaan katso, eli riittäkö tuomioon että syytetty olisi halutessaan voinut avata lapsi-

1 Esimerkiksi kiinalaisten tutkijoiden kehittämä Sketch2Photo <<http://cg.cs.tsinghua.edu.cn/montage/main.htm>>

2 ”Pornography, Rape and Sex Crimes in Japan”, Milton Diamond & Ayako Uchiyama <<http://www.hawaii.edu/PCSS/biblio/articles/1961to1999/1999-pornography-rape-sex-crimes-japan.html>>

pornokuvat näkyviin. Maksaminen joka tapauksessa kannustaa lasten hyväksikäyttöön taloudellisin tarkoituksin, eikä kuvien katsomista välttämättä voida näyttää toteen vaikka maksu voitaisiin.

Avaamisen mahdollisuuden ongelma koskee tilanteita joissa kuviin olisi kiistämättä pääsy, mutta jossa kuvaa ei ole välttämättä ole ollut tarkoitus avata. Ongelma on purempi tilanteissa jossa syytetty on tarkoittanut esikatselukuvan perusteella avata täysikokoisen kuvan näkyville muttei ole tarkoittanut avata laittomia kuvia, tietoisena kuitenkin siitä että laittomiinkin kuviin olisi myös halutessaan pääsy. Esikatselukuva ei välttämättä ole selkeä tai katsoja on voinut pikaisella vilkaisulla luulla kuvaa joksikin aivan muuksi kuin mitä se on. Tällaisessa tapauksessa voi olla vaikea osoittaa tekijän tarkoitusta.

Käytännössä esikatselukuviin liittyvä ongelma ilmenee kuvakeskustelufoorumilla kuten 4chan, joka on tunnettu paitsi lapsipornon löydettävyydestä myös ylläpidon äärimmäisen nopeasta reagoinnista siihen. Ympäri vuorokautinen päivystys poistaa lapsipornokuvat usein jo minuuteissa siitä kun ne on sivustolle lähetetty, huolimatta valtavasta määrästä kuvia mitä sivuston läpi kulkee. Laitonta sisältöä varten on tehty sivustolle ilmiantotoiminto, jonka väärinkäytöstä kuitenkin annetaan jäähyä. Ennen ilmiannon tekemistä on siis parempi olla varma että ilmiannettava materiaali on oikeasti lapsipornoa eikä jotain ihan muuta. Epäselvästä esikatselukuvasta ei kuitenkaan aina selviä mitä täysikokoisessa kuvassa on ja ennen ilmiannamista onkin yleensä hyvä idea varmistaa että ei ilmianna laillista kuvaa joka vain näyttää epäilyttävältä esikatselukoossa.

Saman sivuston käyttö itsessään tuo myös toisen näkökulman pääsyn hankkimiseen. Mikäli selaa 4chanin /b/-törkyfoorumia tietäen että jopa pari kertaa päivässä voi läjähtää eteen kymmenittäin lapsipornokuvia, onko se silloin tietoisesta pääsyn hankkimista tähän materiaaliin? Siinä ne kuvat olisivat sitten saatavilla kunhan avaisi vain esikatselukuvat suuremmiksi. Laitonta materiaalia tulee vastaan vain satunnaisesti, mutta hypoteettisesti voitaisiin ajatella että jotkut pedofiilit lataavat foorumia päivän mittaan yhä uudestaan ja uudestaan odottaen löytävänsä sitä lapsipornoa. Erityisen varovainen pedofiili voi tämän jälkeen olla lataamatta täysikokoista kuvaa ja tyytyä pelkkään esikatselukuvaan.

Sama voisi tosin tapahtua mille tahansa foorumille, esimerkiksi Usenet-keskusteluverkossa on tiedetty tapahtuvan lapsipornon levittäjien kostoiskuja mikäli heidän keskusteluryhmiään on häiriköity. Vastatoimina lapsipornon levittäjät ovat parin päivän ajan levittäneet materiaaliaan kaikenlaisissa laillisissa ryhmissä. Mikä on tällöin tietoisesta pääsyn hankkimisen soveltuvuus vaikka siihen, että käyttäjä kuulee moottori-pyöriin keskittyvää ryhmää häiriköitävän lapsipornolla ja menee katsomaan mikä siellä on tilanne? Kysehan olisi tietoisesta toimesta jonka tarkoituksena olisi katsoa onko lapsipornoa saatavilla. Kyseessä ei voisi katsoa olevan vahinko, vaikka katsoja olisi vain halunnut tietää onko väite tosi eikä niinkään olisi kiinnostunut itse kuvien katsomisesta.

Hallussapidon osalta on tuomioistuimissa katsottu että lapsipornon hallussapitäminen vahingossa voi olla tuomittavaa, jos syytetyn olisi pitänyt tietää hallussapitäminen mahdolliseksi. Eräs tällainen tapaus on kulkenut läpi koko oikeudenkäyntikaaren jossa KKO ei myöntänyt valituslupaa³. Tuomioissa keskityttiin siihen tosiasiaan että kuvat olivat koneella ja todettiin ”eikä merkityksellistä ole näin ollen se, oliko [vastaaja] itse myötävaikuttanut kuvien koneelle tallentumiseen vaiko ei”. Tuomioistuin ei ollut epäillyt vastaajan ilmoitusta siitä, ettei hänellä ollut tarkoitus kerätä kyseessä olleita kuvia. Oikeuden mukaan miehen oli täytynyt mieltää ja suhtautua hyväksyvästi siihen mahdollisuuteen, että kuvien joukossa olisi todennäköisesti mukana myös lapsipornoa sisältävää materiaalia.

Mikäli sama ”täytynyt suhtautua hyväksyvästi mahdollisuuteen”-logiikka pätesi myös pääsyn hankkimisessa, enkä näe miksei pätesi koska kyse on täysin samasta pykälästä, voisi tuomio tulla yksinkertaisesti siitä että avaa linkkejä foorumilta jossa tietää voivan olla lapsipornolinkkejä. Tilanteen tekee erityisen jännäksi se että missä tahansa foorumilla voi realistisestikin olla lapsipornolinkkejä. Jopa Pelastakaa Lapset ry joutui tämän ilmiön uhriksi jokin aika sitten kun järjestön verkkolehden kommenttiosiossa roikkui lapsipornolinkkejä kuukausien ajan⁴.

Pääsyn hankkimisen kriminalisointi aiheuttaisi vain pelkoa viattomissa netinkäyttäjissä, joiden suurin

3 Helsingin hovioikeus, Diaarinro R 04/2899 <<http://lapsiporno.info/spam.html>>

4 "kommenttimahdollisuuden väärinkäyttöön ei oltu osattu varautua", yhdistyksen tiedotuspäällikkö Merja Saarikoski kertoo MikroPC:lle <http://www.mikropc.net/kaikki_uitiset/article392721.ece>

huolenaihe lapsipornoon törmätessään olisi todennäköisesti oma oikeusturva eikä kuvissa olevien lasten hyvinvointi. Mikäli pääsyn hankkiminen aiotaan kriminalisoida, tulisi siihen vaadittavat teot määrittää sellaisiksi ettei kukaan voi luulla vahingossa syyllistyneensä rikokseen. Pelkkä väite siitä ettei pulaan joudu ei riitä, jos lapsipornosivuilla käynti voi myöhemmin johtaa tutkintaan. Pääsyn hankkimisen edellytykseksi pitäisi määritellä siitä maksaminen tai muu sellainen teko josta lapsipornon levittäjä suoraan hyötyy, tai muu erityistä haitallisuutta korostava kriteerit kuten lapsipornon katselu julkisella paikalla, esimerkiksi kirjastossa.

Pelkkä lapsipornosivustolla käyminen, edes toistuvasti, ei saisi ikinä olla peruste tuomiolle. Muistan elävästi kun ensimmäisen kerran itse ilmiannoin lapsipornosivuston Pelastakaa Lapset ry:n nettivihjeeseen ja tarkistin joka päivä kuukauden ajan josko se lapsipornosivu katoaisi jo, enkä tietääkseni ole ainoa joka on näin reagoinut. Mikäli olisin jättänyt sivuston sillensä ilmiannon jälkeen ja unohtanut koko jutun, en olisi saanut tietää että ilmiantoni Nettivihjeeseen ei johtanutkaan mihinkään ja että lisätoimia vaadittiin sivuston sulkemiseksi. Sain sitten myöhemmin toimitettua riittävät tiedot kansainvälisille viranomaisille että sivustoon pystyttiin puuttumaan ja vielä hieman myöhemmin bongasin artikkelin ulkomaisesta lehdestä jossa kerrottiin juuri minun ilmiantamani rikollisoperaation joutuneen ratsatuksi.

Mikäli esityksen mukainen lainsäädäntö ”pääsyn hankkimisesta” olisi ollut voimassa, en olisi todennäköisestikään pistänyt löytämäni lapsipornosivuston osoitetta talteen uudelleen tarkastamista varten, enkä tiedä olisiko sivustoa vielä tähänkään päivään mennessä saatu suljettua. Aktiivisuudellani onnistuin kuitenkin jäljittämään sivuston käyttämät pankkitilit ja joitain sen ylläpitäjien salaisia yhteystietoja, ja tiedoillani saattoi olla oleellinen merkitys tekijöiden kiinnisaamisessa. Uuden lain voimaan tullessa on varmaa etten uskalla koskea lapsipornosivustoihin pitkällä tikullakaan, kun kuulemma tällainen ”tutkimustyön tekeminen” on vain yleinen veruke jota pedofiilit käyttävät jäädessään kiinni. Rikollisten toiminnan tutkiminen sen ymmärtämiseksi, vaikei se johtaisikaan mainittaviin tuloksiin kuten minun tapauksessani, ei mielestäni saisi ikinä olla rikos.

Lapsipornolinkkien seuraaminen ja lapsipornosivustoille tarkoituksella pyrkiminen on välttämätön oikeus jota tarvitaan jotta kansalaiset voivat seurata ja valvoa ympäristöään tietoverkoissa. Useamman kuin yhden linkin takana olevat lapsipornosivut eivät muuten ikinä päätyisi viranomaisten tietoon mikäli linkit suojattaisiin lyhyellä aikakaudella.

1.4 Linkittäminen ja viittaaminen

Lapsipornon levittämisen uuden tekotavan ”pitää saatavilla” tarkoituksena lienee muun muassa linkittämisen säätäminen rangaistavaksi. Linkittäminen on kuitenkin itsessään monimutkainen asia, sillä klikattavan ja ei-klikattavan linkin ero on mitätön ja tekninen.

Voidaan katsoa, että linkkaamisen sijaan rangaistavaksi asetetaan tiedon levittäminen siitä mistä lapsipornoa löytää. Lista hakusanoista olisi ilmeisesti yhtä lailla saatavilla pitämistä. Pykälän tarkoituksena oleva asian ”selventäminen” ei mielestäni oikein toteudu. Linkittämisen oikeudellinen asema on uusien tekota-
pojen lisäämisestä huolimatta mielestäni varsin epäselvä. Erityisesti minua hämmentää mietinnössä esitetty maininta siitä että ”linkkiin ohjaaminen” on muuta levittämistä eikä saataville asettamista. Mitä tarkoittaa ”linkkiin ohjaaminen” käytännössä? En löydä tällaista ilmaisua mistään muualta edes hakukoneiden avulla.

Voidaan esimerkiksi kysyä, onko sallittua tehdä lista KRP:n estämistä sivuista, jos tarkistaa sata ensimmäistä linkkiä eikä törmää yhdelläkään niistä lapsipornoon? Julkaistun listan tarkoitus ei siis olisi olla linkkilista lapsipornosivuista eikä se sellaisena edes olisi kovin hyvä, vaan lista sivuista jotka on estetty lapsipornoon vedoten.

Vastustan sitä että tosiasioiden kertominen voisi olla laitonta. Esimerkiksi jos mainitsen sen tosiasian että ”pedo” ja ”lolita” ovat toimivia hakusanoja joilla löytää vertaisverkoista lapsipornoa, syyllistynkö lapsipornon saatavilla pitämiseen? Mikäli tämä asiakirja päättyy HARE-järjestelmään, syyllistyisikö silloin Valtioneuvosto lapsipornon saatavilla pitämiseen vai syyllistyvätkö siihen ihmiset jotka viittaavat tähän kappaleeseen ja linkkaavat tähän dokumenttiin?

Mielestäni tulisi olla laillista julkaista faktatietoa siitä miten lapsipornoa levitetään Internetissä, sillä samaa tietoa voidaan käyttää viranomaisten toimesta syyllisten kiinniottoon, aktivistien toimesta rikollisten jäljittämiseen, ja yleisesti Internet-yhteisön toimesta ratkaisujen löytämiseen. Tiedon puute pikemminkin edistää lapsipornon leviämistä kuin haittaa sitä.

Hyvänä esimerkkinä tiedon levittämisen vaikutuksesta käytännössä on tuo sama tapaus johon mietinnössä viitataan linkkaamisesta, se johon eduskunnan apulaisoikeusmies otti kantaa (29.5.2009, dnro 1186/2/09). Julkaistu linkkilista koostui poliisin estämistä sivuista eikä sen tarkoituksena ollut lapsipornon levittäminen. Listan tultua julki aktivistit Hollannissa huomasivat että pari sataa listan osoitteista sijaitsi Hollannissa ja muutama oli siellä paikallisella lapsipornon estolistalla. Hollannin poliisi oli siis jättänyt tutkimatta omalla virka-alueellaan olevia sivustoja jotka se oli kuitenkin luokitellut lapsipornoksi. Tutkinta saatiin käyntiin vasta kun tämä epäkohta tuli julki estolistan osoitteiden julkaisun yhteydessä. Vastaavanlainen tapaus sattui Norjan estolistan vuodettua, kun saksalaiset aktivistit lähettivät palveluntarjoajille ilmoituksia ja saivat jokaisessa tapauksessa käytännön tuloksia 48 tunnin sisään. Ilmiannetut oikeat lapsipornosivustot saatiin nopeasti suljettua suhteellisen pienellä työmäärällä, samalla kun viranomaiset ympäri maailmaa olivat vain pistäneet niitä erinäisille estolistoille.

Nähdäkseni lapsipornon levitys on toimintaa joka ei kestä päivänvaloa ja riittävän huomion kohdistaminen siihen johtaa väistämättä levityksen loppumiseen tai ainakin siirtymiseen muualle. Mikäli asiallista ja ennen kaikkea tarkkaa faktatietoa lapsipornosivuista ja lapsipornon muista levitystavoista ei saa levittää laillisesti, siitä hyötyvät vain rikolliset koska lain asettamat rajoitukset tältä osin haittaavat vain lapsipornon vastustajien organisointia ja kommunikointia.

Tekotapana saatavilla pitäminen johtaisi käytännössä vain siihen että tuomioita voidaan antaa ilman että tarvitsee näyttää levitystä tapahtuneen. En oikein pidä tämänlaisesta asetelmasta että ”syylliset” on saatava tuomituksi vaikka sitten ilman todisteita. Varsinkin vertaisverkoissa on aivan liian helppoa väärentää osoitetietoja niin että näyttäisi siltä kuin jokin tietty IP-osoite pitäisi saatavilla mitä tahansa materiaalia. Viranomaisten pitäisi aina näyttää toteen että kyseessä olevaa materiaalia pyydetessä sitä myös levitetään, ei niin että sitä vain näyttää olevan saatavilla.

Mietin myös pitkään mietinnössä mainittua käsitettä ”linkkiin ohjaaminen” jota kuvaillaan rangaistavaksi muuna levityksenä. Ilmeisesti tällä tarkoitetaan sitä että linkitetään sivulle joka linkittää eteenpäin? Palatakseeni tapaukseen johon eduskunnan oikeusasiamieskin viittaa, useat uutissivustot linkkasivat suoraan kyseessä olevalle sivustolle, joskus jopa sivuston alisivulle josta julkaistu linkkilista löytyi. Olisiko tämänlainen linkittäminen lakiesityksen toteutuessa tulkittavissa lapsipornon levitykseksi tuolla ”linkkiin ohjaaminen” perusteella? Jos kyllä, pitääkö uutissivustojen mennä siivoamaan kyseessä olevaan sivustoon osoittavat linkit pois myös vanhoista uutisistaan?

Saatavilla pitämisen kriminalisoiminen voi helposti johtaa siihen että niin sanotusti ”ammutaan sanansaattaja”. Tekotavan tunnusmerkistöä tulee harkita pitkään ja huolellisesti että sen seurauksena poliisitoimet kohdistuvat mahdollisimman lähelle ongelman juuria eivätkä vain lakaise levitystä maton alle ja pois silmistä.

1.5 Levityksen ja hallussapidon yhtenäistäminen

Mietinnössä on esitetty että olisi johdonmukaista yhtenäistää lapsipornon määritelmä valmistus- ja hallussapitopuolilla vastaamaan toisiaan. Tämä tehtäisiin laajentamalla hallussapidon määritelmä kattamaan kaikki sukupuolisiveellisyttä loukkaava materiaali, jonka määritelmä itsessään jätettäisiin sillensä, viitaten vain alkuperäisiin perusteluihin (HE 6/1997 vp) kun säännökset ensimmäisen kerran kirjoitettiin.

Hallussapito jätettiin alunperin tarkoituksella levitystä suppeammaksi, koska epäsideellinen vaikutelma nähtiin perustuvan osaltaan katsojan omaan ajatteluun ja kuvan tulkintaan eikä yksin kuvaan. Katsottiin että siveettömien kuvien loukkaavuus perustuu tällöin pikemminkin kuvien käyttöön kuin itse kuviin, josta syystä hallussapito rajattiin koskemaan vain sellaista materiaalia jonka tuottamiseksi lasta oli hyväksikäytetty. Kuten alkuperäisissä perusteluissa on todettu, on tärkeää muistaa säännöksen tavoite; lapsen suojeleminen seksuaaliselta hyväksikäytöltä. Säännöksen laajentaminen koskemaan myös sellaista materiaalia jossa lasta ei ole hyväksikäytetty on mielestäni tarpeetonta ja vaarallista.

Siveellisyys on arvosidonnainen käsite jonka tulkinnan on perustelujen mukaan tarkoituskin muuttua ajan saatossa kun yhteiskunnan yhteiset moraaliarvot muuttuvat, eikä se mielestäni juuri tästä syystä sovi hallussapidon kriteeriksi. Säännösten alkuperäisissä perusteluissa on esitetty varsin hämmäntäviä näkemyksiä oikeusepävarmuudesta, jonka mukaan alueelliset asenne-erot oikeuttaisivat tuomioistuinten välillä vaihtelevan oikeuskäytännön. Tämänlainen näkemys ei voi päteä Internetin aikakautena, kun tiedostot siirtyvät tietoverkoissa valtakunnan nurkasta nurkkaan alle sekunnissa. Käytäntö johtaisi siihen että saman kuvan levittäjä ja vastaanottaja asettuisivat eriarvoiseen asemaan pelkästään alueellisten asenne-erojen takia.

Yhtenäistämisen taustalla on ilmeisesti ajatus siitä että kuva jota on laitonta levittää pitäisi olla myös laitonta hallussapitää sekä toisinpäin. Tässä yhteydessä tulee huomioida siveettömyyden arvosidonnaisuus, eli kuvan siveettömyys perustuu osaltaan kuvaa katsovan henkilön kokemukseen. Esimerkiksi IRC-Galleriasta tai Facebookista nuorten tyttöjen poseerauskuvia keräävä henkilö voi nähdä provosoivissa asennoissa keikkuvat tytöt varsin siveettöminä ja seksiä kerjäävinä vaikka tytöt itse kokisivat kuvat leikkimielisinä ja vain kiusoittelevina. Samat kuvat kopioituna lapsipornosivustolle selvästi siveettömien kuvien joukkoon muuttaisi jälleen kuvan katsojan kokemusta kuvista.

Lain tekstien yhtenäistäminen esitetyllä tavalla ei siis nähdäkseni johtaisi oikeuskäytännön yhtenäistymiseen. Mikäli sekä hallussapitoon että levitykseen halutaan yhtenäinen määritelmä, sitä ei mielestäni voida jättää vuodelta 1997 peräisin olevan alkuperäisen määritelmän vastuulle. Tarkoitusta varten tarvittaisiin uusi määritelmä joka riittävän tarkasti rajaisi minkälainen materiaali on tarkoitus saattaa lain piiriin ja erityisesti millainen materiaali pysyy laillisena. Rajausta tulisi tehdä mahdollisimman havainnollistavien esimerkkien avulla. Laillisuuden rajanvedon täsmentäminen olisi mielestäni perusteltua muutenkin, sillä ilmeisesti esitetyillä lakimuutoksilla on joka tapauksessa tarkoitus vaikuttaa vallitsevaan oikeuskäytäntöön.

Objektiivinen arviointi sukupuolisiveellisuuden loukkaavuudesta on nähdäkseni mahdotonta saavuttaa, jos ei muuten niin jo siitä syystä että mallit ovat lapsia. Objektiivisuushan tarkoittaisi että tulkinta kuvien siveettömyydestä ei riippuisi esimerkiksi katsojan seksuaalisista mieltymyksistä.

Voiko mitään lapsen poseerausasentoa kuitenkaan sanoa objektiivisesti katsoen seksuaaliseksi? Tämänlainen väite lakitekstissä legitimisoi lapsipornon käsitteen ja antaisi signaalin että on universaalisti normaalia ja suorastaan hyväksyttävää nähdä jotkin lasten asennot seksuaalisina. Kyseessä ei siis olisikaan parafilia ja ilmentymä vääristyneen arvomaailman itsekkästä tulkinnasta, vaan tuomio voisi tulla vain kuvista jotka olisivat poliisien, syyttäjien ja tuomarinkin mielestä seksuaalisia.

Toisaalta objektiivisuuteen tähtäävän moraalisen realismin soveltaminen lapsipornoon johtaisi siihen että erilaiset tavallisia ihmisiä kiihottamattomat fetissit jäisivät lailliseksi. Esimerkiksi lasten jaloista kiihottava pedofiili joka pyytäisi lapsia näyttämään varpaansa, kertoisi haluavansa nuolla niitä ja ottaisi talteen kuvia paljaista varpaista jäisi ehkä ilman tuomiota, koska lasten varpaissa ei objektiivisesti katsoen ole mitään seksuaalista. Vastaavasti nuoria poikia hyväksikäyttävät pedofiilit voisivat päästä helpommalla koska takapuoltaan heiluttava poika ei olisi objektiivisesti arvioiden yhtä seksuaalinen näky kuin tyttö vastaavassa asennossa.

Seksuaalisuus on aina subjektiivista ja objektiivinen tulkinta toiminnan tai poseerauksen seksuaalisuudesta on ainakin minun mielestäni täysin käsittämätön vaatimus. Rangaistavuuden piiriin tulisi saattaa vain sellainen selkeästi määriteltävissä oleva materiaali joka tekotapaan nähden on lapsen oikeuksia loukkaavaa. Tämä puhuu sen puolesta että säännösten tulisi olla hallussapidon osalta löysempiä kuin levityksen, koska levityksellä loukataan lapsen yksityisyyttä laajemmin. Se että joku pedofiili keräilee kuvia lasten varpaista ei välttämättä vahingoita kuvissa olevia lapsia millään tapaa, sen sijaan samojen kuvien levittäminen lapsipornosivustolle on huomattavasti kyseenalaisempaa ja lasta loukkaavaa.

2 Esityksen odottamattomat vaikutukset

2.1 KRP:n estolistan laajeneminen

Vuoden 2008 alussa aloitettiin suomessa Internet-suodatus keskusrikospoliisin tuottaman listan perusteel-

la, josta tosin merkittävä osa operaattoreista on sittemmin luopunut. Listan oli tarkoitus olla lista ulkomaisista lapsipornosivustoista, mutta käytännössä KRP sisällytti listalleen valtavat määrät laillista pornoa jonka se tulkitse itse olevan jollain tapaa kyseenalaista. Esimerkiksi Google-hakukoneen tulokset hakusanoille ”gay porn” olivat vahvasti suodatettuja, neljä ensimmäistä tulosta antoi tuolloin poliisin estosivun eteen.

Keskusrikospoliisi on aina tulkinnut estotoimia koskevaa lakia varsin liberaalisti, jopa sanoen että estotoiminta ja rikosoikeus ovat kaksi eri asiaa. Mikäli todisteet eivät riitä tuomioon tuomioistuimessa, ei se tarkoita etteikö KRP voisi yhä sisällyttää sitä estotoimien listalleen⁵. Vastaavasti KRP on tulkinnut kuvissa esiintyvien mallien ikää vapaammin, malleja on ”perustellusti” pidetty alle 18-vuotiaina vain sillä perusteella ettei ole viitsitty kysyä todisteita henkilötiedoista. Huomattava osa estolistalla olevista sivuista nimittäin sisällytti sivujen alalaidassa tiedotteen jossa kerrottiin osoite mistä kaikkien sivustolla olevien mallien henkilötiedot ja todisteet iästä olisivat saatavilla. Tuomioistuimessa kysymättä jättäminen ei olisi ikinä mennyt läpi, mutta tämä ei ole ollut KRP:lle esteenä.

KRP on alusta asti tuntunut menevän ”simuloidun” lapsipornon määritelmän mukaisesti siten, että 22-vuotias malli on heidän mielestään alaikäinen mikäli tällä on poninhäntä ja studiossa on kouluasetelma. Tyttö on siis ikään kuin esiintynyt koulutyttöä mutta ollut selvästi täysi-ikäinen. Koska estotoimia ei ikinä ole tarkoitettu testattavaksi tuomioistuimessa, on KRP voinut sisällyttää listalle aivan mitä tahansa oman lakitulkintansa mukaan.

Mikäli lapsipornon määritelmät muuttuvat, on odotettavaa että se antaa KRP:lle mahdollisuuden tehdä linjauksensa uudestaan siitä mikä on estettävää materiaalia ja mikä ei. Nykyisellään KRP saa pohjoismaisilta virkaveljiltään listoja joista ainakin puolet on piirrettyä ja muuta materiaalia jolla ei ole todellisuuspohjaa. Onkin varsin mahdollista että todenmukaisuuden vaatimuksen poistaminen lain määritelmästä johtaa joko välittömästi tai ennen pitkää estotoimien laajenemiseen.

Keskusrikospoliisi tulee todennäköisesti tekemään lainmuutoksista ensimmäiset tulkintansa ja saattaa ne käytäntöön jo kauan ennen kuin yksikään tapaus etenee edes syyteharkintaan asti. Tällä voi olla vaikutusta oikeuskäytäntöön kun tuomioistuimet lopulta pääsevät itse punnitsemaan asiaa. Mikäli tuomioistuimen käsitellessä piirretyn lapsipornon tapausta voidaan osoittaa että syytetty on kiertänyt lapsipornon estosuodattimen päästäkseen materiaaliin käsiksi, voi tuomioistuin pelkästään tämän perusteella kääntyä syytettyä vastaan ja kokea tämän toimineen pahassa tarkoituksessa.

Ei ole millään tapaa hyväksyttävää että oikeusvaltiossa poliisille annetaan tämänkaltainen suora mahdollisuus tuomiovallan harjoittamiseen. Kyseessä on mielestäni vakavasti otettava uhka ja lapsipornon määritelmää muuttaessa ei tule unohtaa tätä uhkakuvaa jossa yksittäinen ja nimetön poliisin virkamies voi oman toimimisesta laajentaa lakitulkintaa. Lainsäädännön muutoksen yhteydessä KRP:tä on kiellettävä lain soveltamisesta estolistan ylläpidossa sellaisissa tapauksissa joista ei ole oikeuskäytännössä ennakkotapauksia.

Koska KRP:n estotoiminnalla on lainsäädännön muutokseen liittyen joka tapauksessa sananvapautta ja myös tuomioistuimen riippumattomuutta vaarantava vaikutus, vaadin että perustuslakivaliokunnalta pyydetään lausunto koskien todenmukaisuuden vaatimuksen poistamista sekä lapsipornon rajauksen epämääräisyyttä.

2.2 Roskaposti, tietoinen pääsy haluamattaan

Suomen oikeusjärjestelmän koko oikeuskaaren läpi on kulkenut tapaus, jossa mies joutui tuomituksi lapsipornon hallussapidosta roskapostin perusteella⁶. Mies ei ollut tarkoittanut ladata laittomia kuvia, mutta tuomioistuin katsoi ettei tällä ollut merkitystä. Mies oli ladannut kokonaisen lailliseen aikuisviihteeseen viittaavan Usenet-ryhmän kaikki tiedostot kerralla ja joukossa oli ollut myös lapsipornokuvia. Syytetty oli poistanut välittömästi kaikki näkemänsä lapsipornokuvat, joka kuitenkin osoittautui raskauttavaksi asianhaaraksi – tuomioistuin katsoi että miehen olisi pitänyt ymmärtää että laittomia kuvia jäi vielä jäljelle.

5 ”Rikosylikomisario Lars Henriksson Keskusrikospoliisista sanoo, ettei ole vielä ehtinyt tutustua päätökseen. Hän ei ainaakaan heti lupaa, että Nikin sivut poistetaan salaiselta listalta”

<http://www.tietokone.fi/uutiset/2009/turre_legal_matti_nikki_vapautettava_sensuurista>

6 Helsingin hovioikeus, Diaarinro R 04/2899 <<http://www.lapsiporno.info/spam.html>>

Tapauksen jälkeen lähdin itse selvittämään millä todennäköisyydellä lapsipornoon törmää Usenetissä ja latasin itsekin kokonaisen ryhmän kaikki tiedostot, yhteensä 29 932 kuvaa, jotka kävin läpi ja totesin noin 0.2% niistä ehkä laittomiksi. Mielenkiintoista on että palveluntarjoajalla on vastuuvapaus kuvien levitykseen siitä huolimatta että palveluntarjoaja on tietoinen roskapostiksi luokiteltavasta lapsipornosta laillisissa kuvaryhmissä, mutta kuvat ladannut mies joutui tuomitukseksi kuvista joita hän ei ollut edes nähnyt.

Roskaposti on jo pitkään ollut kaupallisen lapsipornon pääasiallinen markkinointikeino, koska laillisia kanavia mainonnalle ei ole olemassa. Roskaviestejä lähetetään automatisoidusti huomattavan laajalti erinäisille foorumeille, vieraskirjoihin, ja käytännössä jokaiseen web-lomakkeeseen mihin voi tekstiä syöttää. Näin ollen mitä tahansa palvelua käyttäessä voi joutua tilanteeseen jossa tahtomattaan joutuu sietämään ajoittaista lapsipornoroskaa. Ongelman pinttyneisyyttä kuvaa parhaiten ehkä se miten Pelastakaa Lapset ry:n verkkosivutkin olivat usean kuukauden ajan lapsipornoon liittyvän roskapostiviestien kohteena⁷.

Internetistä löytyy joitain sivustoja joille lapsiporno-ongelma on ikään kuin pysyvästi pesiytynyt sitkeistä vastatoimista huolimatta. Yksi tällainen foorumi on 4chan ja erityisesti /b/-osio, jossa ympärivuorokautisesta päivystyksestä ja lapsipornon levittäjien IP-osoitteiden estämisestä huolimatta laittomaan materiaaliin törmää aina vähän väliä. Kyseinen foorumi on tunnettu paitsi Internetin kaatopaikkana jossa voi törmätä mihin tahansa törkyyn myös monien Internet-ilmiöiden syntykotina, esimerkiksi hassusti tekstitettyjen kissakuvien ilmiö on alunperin lähtöisin 4chanista.

Lapsipornon läsnäolo palvelussa tekee palvelun käytöstä paitsi rasittavaa myös lakiteknisesti kyseenalaista. Onko tällaisen sivuston säännöllinen seuraaminen pääsyn hankkimista lapsipornoon vaikka ei olisi tarkoitus katsella nimenomaan lapsipornokuvia? Syyttäjä voisi argumentoida asiaa esimerkiksi siltä kantilta että syytetty on tiennyt varmasti törmäävänsä sivustolla ennen pitkää lapsipornoon, tai siihen toistuvasti törmätyään on jatkanut silti palvelun käyttöä. Mikäli tämänlainen vastentahtoinen pääsyn hankkiminen olisi tuomittavaa, johtaisi se helposti siihen että minkä tahansa keskustelufoorumin voisi tappaa levittämällä siellä lapsipornokuvia.

Mitä ilmeisimmin huomattava osa 4chanin lapsiporno-ongelmasta johtuu nimenomaan häiriköistä joilla ei ole erityistä seksuaalista kiinnostusta materiaaliin, vaan ovat huomanneet sen aiheuttavan vahvempia reaktioita kuin kissantappokuvat, onnettomuuskuvat tai itsemurhakuvat. Foorumille kun säännöllisesti ilmaantuu myös kaikkea edellä mainittua ja enemmänkin, kuvia kidutetuista eläimistä, sota-alueilta levinneitä kuvia tapetuista ihmisistä, terroristien teloitusvideoita joissa leikataan päitä irti, auto-onnettomuuksista kuvia joissa näkyy silppuuntuneita ruumiita, video kanadalaisesta eläinpornoharrastajasta joka kuolee hevosen penetroiduna, kuvia miehestä joka hakkaa nauloja sukuelimiensä läpi, jne. Internetissä leviävä materiaali saa monet perinteisesti groteskina pidetyt asiat vaikuttamaan varsin leudolta kun ihmiset suorastaan kilpailevat shokeeraavuudesta, ja lapsipornokuvien levitys on muodostunut luonnolliseksi jatkeeksi tälle ilmiölle.

Vaikka lapsipornoon tahattomasti törmääminen ei olisikaan tuomittavaa, on silti varsin todennäköisestä että pääsyn hankkimisen kriminalisointi aiheuttaa pelkoa ja epävarmuutta ihmisissä jotka vahingossa törmäävät lapsipornokuvaan. Tästä saatiin hieman viitettä kun KRP:n lapsipornon estotoimet kohdistuivat osin myös täysin laillisiin pornosivuihin ja seurasin ihmisten reaktioita. Monet tuntuivat pelkäävän että ovat pulassa, poliisi tulee ja on vahingossa syyllistytty johonkin laittomaan. Tällöin helpotusta toi tieto siitä että lapsipornon katsominen ei voi johtaa ongelmiin vaan kuvia pitäisi tallettaa tai levittää että poliisi kiinnostuisi asiasta. Mikäli pääsyn hankkiminen kuitenkin kriminalisoidaan, voi tahtomattaan joutua tilanteeseen jossa on saanut pääsyn lapsipornoon ja täten altistuu riskille joutua poliisitutkintaan.

Vaikka syytetty ei ikinä tulisi, pelkästään poliisin vierailu ja kuukauden parin mittainen koneiden takavarikko riittää hajottamaan perheitä. Kun joutuu olemaan kuukauden ilman nyky maailmassa alati tärkeitä tietokoneita, takavarikon jättämä epäily siitä että joku perheenjäsen on salaa pedofiili ei katoa helposti. Syyttömien ei tulisi ikinä joutua tähän tilanteeseen, ei riitä että tuomiota ei tule vaan pakkotoimia ei tule ikinä kohdistaa hatarin perusteiden eikä syyttömälle saa syntyä aiheutonta pelkoa ja epävarmuutta.

Lapsipornon tahallisen katsomisen kriminalisointi on juuri sellainen asia joka varmasti aiheuttaa ongel-

⁷ Pelastakaa Lapset ry:n verkkolehden kommentteissa oli lapsipornoviestejä <<http://www.lapsiporno.info/pelan-osallisuus-lapsipornon-levityksessa.html>>

mia. Mielestäni ei ole millään tapaa hyväksyttävää että lapsipornoon törmännyt kansalainen traumatisoituu ensisijaisesti sen takia että pelkää jonkun saavan tietää mitä hän on nähnyt.

2.3 Rikosten ilmiantokynnyksen nouseminen

Lapsipornoon törmätessään kansalainen joutuu vaikean tilanteen eteen. Antaako asian olla, ottaako yhteyttä poliisiin, ehkäpä vihje Pelastakaa Lapset ry:n nettivihjeeseen? Jos pääsyn hankkiminen kriminalisoidaan, vaihtoehdot hupenevat. Mikäli lakiesitykset toteutetaan sellaisenaan, en suosittelisi enää kenellekään ilmoituksen antamista poliisille. Turvallisempaa on tuhota kaikki todisteet että mitään on tullut nähtyä ja pitää matalaa profiilia.

Erityisesti jos on useampi lapsipornosivu ilmiannettavanaan, pitäisi miettiä tarkkaan mitä poliisille kirjoittaa. Entäs jos poliisit aloittavat ilmiantajasta itsestään tutkinnan? Lapsipornoon kun ei kovin helposti törmää joten jos osaa nimetä monta sivustoa, on syytä epäillä tarkoituksellisesta lapsipornosivujen etsimisestä. Sama koskee tilanteita joissa ilmianto koskee yksityistä tai salasanalla suojattua sivustoa, mistä ihmisestä tavallinen ihminen saisi tällaisia tietoja käsiinsä ilman että jotain lakia olisi rikottu? Ja mikäli poliisi ei aloita tutkintaa epäilyttävästä ilmiantajasta, eikö kyseessä ole virkavelvollisuuden laiminlyönti? Poliisinhan pitäisi tutkia aina kun on syy epäillä.

Huomattava osa lapsipornosivustoista ja lapsipornon levityksestä ilmiannetaan aktivistien toimesta, jotka syytä tai toisesta ovat etsineet laittomia sivustoja saattaakseen ne alas. Etsiväthän pankitkin aktiivisesti huijaussivustoja, tietoturvyhtiöt etsivät hyökkäyssivustoja, jne. Viranomaistoimet lapsipornon torjunnassa ovat äärimmäisen hitaita⁸ ja pelkäänkin että pääsyn hankkimisen kriminalisoiva lainsäädäntö hidastaa sivujen sulkemista entisestään.

Vaihtoehtona on olevinaan Pelastakaa Lapset ry:n Nettivihjeen kaltaiset verkostot, jotka eivät kuitenkaan lähetä vihjeitä maihin jotka eivät ole verkoston jäseniä. Nettivihje kuuluu INHOPE-verkostoon jonka virallinen kanta on, että olisi epäkohteliasta lähettää ilmoituksia lapsipornosta vieraan maan operaattoreille. Britannian Internet Watch Foundation menee vielä pidemmälle, heidän mukaansa heillä ei ole edes oikeutta ilmoittaa muiden maiden operaattoreille mikäli näiden palvelimilta löytyy lapsipornoa. Briteissä operaattoreille lähetettävää ilmoitusta jopa viivästytetään tarkoituksella usean päivän ajan jotta poliisi ehtii nähdä lapsipornosivuston olleen olemassa, tämä siksi että operaattorit reagoivat liian nopeasti ilmoitukseen lapsipornosisällöstä.

Yhdysvalloissa ilmeisesti mennään tästäkin eteenpäin, lapsipornosivustoja on tietääkseni kaapattu FBI:lle ja sen jälkeen pyöritetty jopa usean kuukauden ajan jotta kerättäisiin niiltä kävijätietoja tuomioiden jakamista varten. Lasten kärsimys ja kuvien leviäminen on ollut toissijaista kun tuloksia on mitattu pelkkien tuomioiden määrän perusteella. Mikäli sivujen katselu kriminalisoidaan suomessakin, tulee vain toivoa että samanlainen käytäntö sivujen alasajon tahallisesta pitkittämisestä ei rantaudu meillekin poliisin toivoessa saavansa kiinni mahdollisimman paljon kuvien katselijoita.

2.4 Tor - Anonyymiverkot ja avunanto rikokseen

Tor on avoimeen lähdekoodiin perustuva Internet-liikenteen salattuun reitittämiseen tähtäävä projekti. Verkoston toiminta perustuu vapaaehtoisten ylläpitämiin palvelimiin, jotka välittävät salattuja monikerksisiä viestejä keskenään. Viimeistä linkkiä lukuun ottamatta, yksittäinen Tor-palvelin ei tiedä välittämänsä viestin sisältöä tai lopullista päämäärää, vaan jokainen palvelin purkaa viestistä aina itselleen tarkoitettun osion joka paljastaa seuraavalle palvelimelle tarkoitettun salatun viestin ja osoitteen johon se tulee lähettää. Verkosto tarjoaa kenelle tahansa Internet-käyttäjälle mahdollisuuden reitittää Internet-liikenteensä Tor-verkon läpi salatakseen viestinnän alkuperän.

Koska Tor mahdollistaa nettisivujen käyttämisen anonyymisti, sitä käytetään myös lapsipornon lataamiseen ja levittämiseen, ja ehdottomasti katselemiseen eli pääsyn hankkimiseen. Tor-verkko itsessään on kuitenkin neutraali taho jota käytetään moniin laillisiin tarkoituksiin. Kansalaisaktivistit ja journalistit

⁸ Cambridgen yliopiston tutkijat ovat havainneet että lapsipornosivujen poisto on järkyttävän hidasta
<http://www.lightbluetouchpaper.org/2008/06/11/slow-removal-of-child-sexual-abuse-image-websites/>

ympäri maailmaa vaikeissa olosuhteissa tarvitsevat vahvan anonyymiyden suojan, ja myös länsimaissa on tavallista että viranomaisille ilmoitetaan erityisen aroista aiheista käyttäen anonyymiverkkoja. Tulevaisuudessa anonyymiverkoilla voi olla tärkeä rooli jopa lastensuojelun alalla, koska pelkästään lapsen verkko-osoitteen vuotaminen voi kertoa liikaa lapsen olinpaikasta tai henkilöllisyydestä. Laillisia käyttötarkoituksia on pitkä liuta⁹.

Lapsiporno on teknisiin ratkaisuihin perustuvien anonyymipalveluiden kannalta ratkaisematon ongelma. Joko järjestelmä kykenee suojelemaan myös rikollisten yksityisyyttä tai sitten se ei välttämättä pysty suojelemaan edes niitä joita sen on tarkoitus suojella.

Toinen ongelma Tor-verkon kanssa sen tarjoama mahdollisuus kaksisuuntaiseen anonyymiyteen jonka avulla voidaan pystyttää piilopalveluja. Verkkopalvelun tarjoaja voi Tor-verkon avulla toimia ilman että kumpakaan kommunikaation osapuolta voidaan jäljittää toisen toimesta, mikä on mahdollistanut avoimien lapsipornosivustojen toiminnan. Tor-verkon avulla on toiminut kymmeniä ei-kaupallisia lapsipornosivustoja, joista monet ovat tänä päivänäkin toiminnassa ja helposti saavutettavissa.

Lainsäädännön muutoksilla voi olla odottamattomia vaikutuksia tällaisen järjestelmän asemaan lain edessä. Esityksessä mainitut muutokset levityksen ja hallussapidon tekotapoihin saattaisivat tuoda tähän asti lain suojaa nauttineen Tor-verkon lakiteknisesti harmaalle alueelle. Uusien tekotapojen perusteluissakaan ei ole otettu huomioon avunantoa saatavilla pitämiseen tai avunantoa pääsyn hankkimiseen.

Lainsäätäjän tulisi ottaa kantaa siihen millainen vastuu on anonyymipalvelun tarjoajalla, kun sen palveluja käytetään lainvastaiseen toimintaan. Laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta on tarjonnut anonyymeille välityspalvelimille varsin laajan vastuuvapauden, mutta ainakin itselleni jää epäselväksi mikä on tämän lain suhde nyt esitettyihin muutoksiin. Epäselvyyksiä on tasan kaksi, liittyen Tor-verkon viimeisenä linkkinä toimiviin exit nodeihin ja toisaalta kaksisuuntaisen anonyymiyden tarjoamiseen.

Exit nodeiksi kutsutaan Tor-palvelimia jotka muodostavat käyttäjien pyytämiä yhteyksiä avoimen Internetin yli ja välittävät saadut tiedot takaisin Tor-verkon kautta. Exit node on se palvelin jonka IP-osoite näkyy lapsipornon lataajana, ja johon oikeustoimet tyypillisesti kohdistuvat ja tekijän jäljitys kaatuu. Suomessaakin on tunnetaan tapaus jossa poliisit ovat iskeneet Tor-palvelimen ylläpitäjän luo ymmärtämättä lainkaan välityspalvelun toiminnan luonnetta¹⁰.

Exit nodeihin liittyvä uusi kysymys koskee muun muassa avunantoa lapsipornon hankkimiseen, avunantoa pääsyn hankkimiseen sekä avunantoa saatavilla pitämiseen. Koska muutos kriminalisoi uusia tapoja etsiä tietoa ja saattaa sitä saataville, toivoisin vahvistusta sille että palveluntarjoajan vastuuvapaus koskee myös näitä uusia tekotapoja.

Kysymys on merkittävä siksi, että anonyymiyden mahdollistaa rikollisen toiminnan jota muussa tapauksessa ei välttämättä olisi tapahtunut tekijän kiinnijäämisen uhan takia. Pelkäänkin että uudet tekemuodot jotka koskettavat suoraan aiemman vastuuvapauden aluetta voisivat kannustaa tuomioistuimia tulkitsemaan vastuuvapautta heikommin, jos ei muuten niin tulkitsemalla vastuuvapauden rauenneeksi esimerkiksi sillä perusteella että anonyymipalvelu muuttaa välitettäviä tietoja purkaessaan salauksia ja salatessaan tietoa uudestaan. Toivoisin että tähän otettaisiin kantaa jo lainsäädäntövaiheessa ettei anonyymipalvelimien ylläpitäjiä tarvitsisi raahata tuomioistuimen eteen asian selvittämiseksi.

Toinen kysymys koskee Tor-verkon piilopalveluita ja kaksisuuntaista anonyymiyttä. Teknisesti järjestelmä on toteutettu siten että sekä asiakas että piilopalvelun tarjoaja muodostavat Tor-verkon välityksellä yhteyden yhdyskäytäväpisteeseen, jonka valinta koordinoidaan hajautetun piilopalveluluettelon avulla. Tarkalleen ottaen kysymyksessä on se, voidaanko tällaisen hajautetun luettelon ylläpitoon osallistuminen katsoa avunannoksi saatavilla pitämiseen tai jopa suuremmaksi osallisuudeksi siihen.

Saatavilla pitäminen tarkoittaa esityksen mukaan muun muassa tilannetta, jossa luodaan linkkejä lapsipornografiasivuille tarkoituksena edistää pääsyä lapsipornoon. Rikoslaki kuitenkin katsoo että tunnusmerkis-

9 Ketkä käyttävät Tor:ia? Tavalliset ihmiset, armeijat, journalistit ja näiden yleisö, viranomaiset, aktivistit, väärinkäytösten ja muun korruption ilmiäntajat, julkkikset ja muut korkean profiilin henkilöt, teollisuus, blogikirjoittajat, IT-ammattilaiset, jne. Lista perusteluineen löytyy Tor-projektin verkkosivustolla <<http://www.torproject.org/torusers.html.en>>

10 finet.toiminta.ffi / Tor-palvelin, poliisit perässä

<http://groups.google.com/group/finet.toiminta.ffi/browse_thread/thread/306b66f0d4cf51d3>

tön mukaiset rikokset ovat tahallaan aiheutettuja, jos tekijä on pitänyt sitä tarkoittamaansa seuraukseen varmasti liittyvänä. Tor-palvelimen ylläpitäjällä voi olla siis kunnialliset tavoitteet, mutta kaikkien palvelimien ylläpitäjien pitäisi olla tietoinen siitä että verkkoa käytetään myös rikolliseen toimintaan. Resursien tarjoaminen anonyymiverkolle johtaa aina melko varmasti siihen että ennen pitkää tarjottuja resursseja käytetään myös rikollisten toimesta.

Laki tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta tarjoaa melko laajan vastuuvapauden välittäjänä toimivalle palveluntarjoajalle, mutta osallisuus hajautetun tietokannan toimintaan ei nähdäkseni sovellu täysin mihinkään lain pykälään. Mikäli hajautettu luettelo katsotaan kuuluvan tallennuspalvelun piiriin, luettelossa olevat linkit lapsipornoon rauettaisivat vastuuvapauden välittömästi. Luetteloa voi olla myös vaikea lukea välimuistiksi, koska se on pääasiallinen tiedonvälityksen keino eikä sitä ole tarkoitettu tilapäiseksi tai lyhytaikaiseksi.

Piilopalveluja käytetään myös monenlaiseen asialliseen toimintaan, esimerkiksi salaisten poliittisten dokumenttien vuotamiseen tarkoitettu Wikileaks käyttää hyväksi Tor-verkkoa ja kaksisuuntaisen anonyymiyden tarjoamia mahdollisuuksia. Piilopalveluista löytyy myös ainakin yksi suomalainen keskustelufoorumi¹¹ jossa on käsitelty aiheita joista ei ole uskallettu puhua avoimessa verkossa henkilöllisyyden vuotamisen pelossa. Yhtenä esimerkkinä käy keskusteluketju jossa hyväksikäytön uhrit keskustelevat kokemuksistaan. Tämänlaisissa keskusteluissa voi osanottajille olla erityisen tärkeää että edes sivuston ylläpito ei voi halutessaan selvittää heidän henkilöllisyyttään.

Koenkin tärkeäksi että lainsäätäjät ottaa kantaa anonyymipalveluihin ja välittäjän vastuuvapauteen.

2.5 Saataville asettaminen ja keskustelupalstojen ylläpito

Mikäli lakiesitykset toteutuvat, laitton sisältö ei tule koskemaan enää pelkkiä kuvia vaan pelkän tekstisisällön julkaisu voidaan tulkita saataville asettamiseksi esimerkiksi linkkilojien tapauksessa. Vastaavasti saman tekstisisällön hallussapito voisi olla näyttöä pääsyn hankkimisesta eli laiton myös hallussapidon osalta. Tällä voi olla yllättäviä vaikutuksia Internetin erinäisiin keskustelupalstoihin ja niiden ylläpitoon. Erityisen vaikeaksi tilanne menee jos mikä tahansa viite voidaan tulkita linkiksi. Mikäli lainsäätäjät ei määrittele erityisen tarkkaan minkälaisen lapsipornoa koskevan tiedon levittäminen on sallittua, saattavat keskustelupalstojen ylläpitäjät ottaa varman päälle ja poistaa kaikki vähänkään epäilyttävä. Erityisesti lakiin uutuutena tuleva liiketoimintakiellon uhka toiminee vahvana pelotteena kun ylläpitäjä harkitsee ilmoitettujen viestien poistamista.

Minkälainen tekstisisältö sitten täyttää saataville asettamisen kriteerit, ja millainen sisältö voisi päätyä syytteen tai edes poliisitutkintaan asti? Suora linkki lapsipornoa myyvälle sivustolle täyttää ilmiselvästi kriteerit, mutta entäpä linkki moraalittomia piirroksia myyvään sivustoon? Mikäli todenmukaisuuden vaatimus poistuu ja lapsipornon määritelmä jätetään sillä tapaa epäselväksi kuin se on nyt, palstojen ylläpitäjät todennäköisesti poistaisivat kaikki moraalittomiin piirroksiin linkkaavat ja viittaavat tekstit. Jo pelkän taiteilijan nimen kertominen voisi ylittää kynnyksen, tai kummallisena koetun faktan esittäminen. Esimerkiksi jos foorumilla viesti vinkkaa että hakusana ”poju” tuottaa Googlessa paljon piirrettyä lapsipornoa, ylläpito voi pelätä viestin täyttävän lapsipornon saataville asettamisen tunnusmerkistön. Hakusana löytyy japanilaisen taiteilijan ”Po Ju” piirrosteoksia joista monet esittävät alaikäisen näköisiä henkilöitä varsin seksuaalisissa asetelmissa ja yhdynnässäkin.

Vaikka jostain syystä argumentoisitte että fiktiivisten piirrosten asema ei nyt muutu mitenkään, olette esityksessänne antaneet ymmärtää että haluatte lakia tulkittavan siten että kaikki ja kaikin tavoin tuotetut kuvalliset esitykset joissa olemassa olevaa tai olematonta lasta esitetään siveettömästi johtaisivat rangaistuksiin. Keskustelupalstan ylläpitäjän kannalta tilanne on varsin yksinkertainen, riski tuomiosta on liian suuri jotta minkäänlaisia viittauksia siveettömiin piirroksiin voisi sallia. Vaikka viestit osoittautuisivat laillisiksi, ei niiden pitäminen esillä ole sen arvoista kun mieltii millaista PR-vahinkoa poliisitutkinta aiheuttaisi suurelle keskustelupalstalle.

Jotta sananvapauden olisi turvattu kolmansien osapuolten ylläpitämissä keskustelupalstuissa, on erityi-

¹¹ Torlauta <<http://deca7jtl4bdd6gz.onion/>> aukeaa esimerkiksi Tor Browserilla

sen tärkeää että rajavedot laittoman ja laillisen materiaalin osalta tehdään erityisen selvästi. Nyt esitetyt perustelut ovat paitsi epäselviä myös äärimmäisen laajaan tulkintaan vihjaavia.

2.6 Dragon Ball ja todellisuuspohjaisuuden vaatimus

Vuonna 2003 oli tapahtua kummia, kun maailman suosituimpiin sarjakuviin lukeutuva Dragon Ball yritettiin kieltää suomessa lapsipornona¹². Sarjakuvaa väitettiin kovaksi pornoksi monien asiantuntijoina pidettävien ihmisten toimesta jotka eivät sitä olleet teosta edes lukeneet eivätkä täten tieneet mitä olivat kommentoimassa. Tapaus kulmineoitui kristillisdemokraattisen Päivä Räsäsen lakialoitteeseen, jonka tarkoituksena oli piirrettyjen kuvien kriminalisointi ja Dragon Ball mainittiin suoraan nimeltä¹³.

Räsäsen lakialoitteessa harmiteltiin todellisuuspohjaisuuden vaatimusta, ja on nähdäkseen huomattava vaara että kyseisen vaatimuksen poistaminen laista mietintönne mukaisesti tullaan tulkitsemaan tämän aiemman lakialoitteen tavoitteiden mukaisesti. Kun laki on kerran saatu säädettyä, tarvitaan enää tuomioistuin joka on sitä halukas tulkitsemaan. Lain tulkintaa kattamaan piirrettyä materiaali tukee myös mietinnössänne sivulla 99 todellisuuspohjaisuuden vaatimuksen yhteydessä esitetty retoriikka siitä miten kaikki lapsiin liittyvät siveettömät kuvat edistäisivät lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten hyväksyntää. Samassa yhteydessä olette antaneet ymmärtää lain koskevan ”kaikkia ja kaikilla tavoin tavoin luotuja kuvallisia esityksiä”.

Mikäli ette tee selvennystä piirrosten asemasta, on merkittävä vaara että lakimuutos tullaan tulkitsemaan siten että sen tarkoituksena on kriminalisoida myös piirrookset.

2.7 Syyttömiin kohdistuvat poliisitoimet ja todisteiden epävarmuus

Kun säännöksiä laajennetaan koskemaan pääsyä lapsipornoon, tulee muistaa aina se mahdollisuus että viattomatkin voivat joutua varsin hatarin perusteiden poliisitoimien kohteeksi. Johtuen lapsipornografiaan liittyvien kytkösten leimaavuudesta, tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen että syyttömät eivät joudu turhaan kärsimään pitkistä poliisioperaatioista. Näin ollen onkin tärkeää huomioida ne tavat jolla lapsipornorikoksien uudet tekotavat käytännössä tulevat ilmi ja johtavat tutkintaan.

Lapsipornosivuilla käynti voi ilmetä lapsipornopalvelimen lokitiedostoista, syytetyn koneen historiatiedoista, selaimen kirjanmerkeistä tai välimuistista, mutta myös muilla tapaa. On esimerkiksi olemassa tekniisiä hyökkäyksiä jolla minkä tahansa verkkosivuston ylläpitäjä voi tarkistaa onko sivulla kävijä vierailut jollain tietyllä lapsipornoa sisältävällä sivulla. Vaikka teko mitä ilmeisimmin loukkaa verkkokäyttäjän yksityisyydensuojaa, lienee mahdollista että tiedon vakoilija voisi välttää syytteet mikäli tarkastelu kohdistuisi vain ja ainoastaan lapsipornosivuilla käynteihin ja tietoja ei luovutettaisi muuta kuin viranomaisille. Tällainen todistusaineisto saattaisi hyvinkin riittää perusteeksi epäillä pääsyn hankkimista lapsipornoon, joka johtaisi siihen että kuka tahansa vahingossa lapsipornosivustoon törmäävä voisi tosiasiallisesti joutua poliisin tutkintaan tapahtuneen seurauksena. Sama koskee tilannetta mikäli tutkinta käynnistettäisiin pelkästään lapsipornopalvelimen lokitiedostojen perusteella.

Mikä tahansa verkkosivusto pystyy myös ujuttamaan lapsipornosivuston palvelinlokeihin merkintöjä omien vierailijoidensa pyynnöistä. Tekniikoita tämän toteuttamiseen on valtava määrä ja hyökkäävän sivuston osallisuus voidaan peittää uudelleenohjauspalveluiden avulla, jolloin lapsipornopalvelimen lokeissa ei näy mitään mikä viittaisi hyökkäyssivustoon. Jälkien peittäminen onnistuu myös toteuttamalla hyökkäys salausta käyttävältä sivustolta, jolloin selain jättää omatoimisesti viittaustiedot pois hakiessaan sivuston pyytämää materiaalia ulkoisilta sivustoilta. Viranomaisten voi tällöin olla mahdotonta erottaa mitkä pyynnöt lapsipornosivuston lokeissa ovat käyttäjän itse tekemiä ja mitkä hyökkäyssivuston aiheuttamia pyyntöjä. Koska tekniikalla saadaan pahaa-aavistamattoman verkkokäyttäjän selain tekemään pyyntöjä, jää pyynnöstä jäljet myös selaimen välimuistiin. Tällä on merkitystä aiemman yllä mainitsemani hyökkäyksen kanssa, koska selain uskoo vierailleensa lapsipornosivustolla ja tämän tiedon pystyy ulkopuolinen sivusto onkimaan selville.

12 Jari Lehtinen, ”Poltetaanhan kirjojakin” <<http://koti.phnet.fi/otaku/jorina/cacciatore.html>>

13 Lakialoite 33/2003 vp <<http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/la+33/2003>>

Selaimen kirjanmerkkeihin tallennettu lapsipornosivuston linkki voi löytyä kenen tahansa sivullisen käytössä tietokonetta. Tällöin pelkkä epäilyttävän niminen kirjanmerkki voi johtaa ilmiantoon ja poliisin väliintuloon. Kirjanmerkkeihin voi kuitenkin päätyä linkkejä käyttäjän tahdon vastaisesti. Monet häikäilemättömästi toimivat pornosivustot yrittävät lisätä itseään selaimen kirjanmerkkeihin ja monet tavalliset käyttäjät saattavat vahingossa hyväksyä lisäyksen sen kummemmin asiaa ajattelematta kun haluavat varmistusikkunan vain pois tieltä. Kaikki suurimmat selaimet sisältävät tätä nykyä erityisen yksityiseen selaamiseen tarkoitettua tilaa, joten historiatietoja tai todisteita lapsipornon selaamisesta ei välttämättä jää koneelle siinäkään tapauksessa että kirjanmerkki on tarkoituksella tehty.

Mikäli todenmukaisuuden vaatimuksesta luovutaan, lain piiriin tulisi myös sellaisia verkkosivustoja jotka sisältävät 3d-mallinnettua lapsipornoa. Monissa maissa nämä sivustot ovat laillisia ja toimivat mainosrahoitteisesti. Koska mainostulot perustuvat katselumääriin, epärehellinen pornosivuston ylläpitäjä voi pyrkiä saastuttamaan netinkäyttäjien koneita viruksilla siten että ne näyttäisivät säännöllisesti käyvän näillä sivustoilla. Tällaisiin tarkoituksiin erityisesti käsin tehdyt virukset ovat asia josta millään paikallispoliisilla tuskin on aiheen vaatimaa erikoisosaamista eikä siihen voi helposti myöskään kouluttaa. Todellinen syy jälkiin pornosivuilla käynnistä voikin jäädä poliiseilta täysin huomaamatta.

Jo pelkkä epäilyksi joutuminen ja tutkinnan käynnistyminen voi olla syyttömälle äärimmäisen raskasta. Todisteiden puutteeseenkin päättynyt tutkinta voi johtaa työpaikan menettämiseen ja perheen hajoamiseen, oikeudenkäyntikaari voi vastaavasti kestää vuosia. Erityisesti pääsyn hankkiminen on tältä osin varsin vaarallinen tekotapa, koska jälkiä saattaa jäädä varsin vähän vaikka esitetyn rikoksen tunnusmerkit olisivatkin täyttyneet.

3 Sananvapaudesta

Lakiehdotukset asettavat uusia rajoituksia epätodenmukaisten kuvien hallussapidon ja tuottamiseen liittyen jotka ovat ristiriidassa perustuslain takaaman sananvapauden kanssa. Monet vähemmän tunnetut suomalaiset taiteilijat ovat vuosien varrella tuottaneet fiktiivisiä lasten hyväksikäyttöä käsitteleviä teoksia, jotka näiden lakiehdotusten voimaan tullessa pitäisi tuhota. Tuntuu kohtuuttomalta että taiteilija syyllistyi lapsipornon hallussapitoon ja ehkä jopa levittämiseen ellei tuhoa joitain vanhoja maalauksiaan, piirroksiaan ja 3d-mallinnettuja teoksiaan.

Koska määritelmien laajentaminen vaikuttaisi myös KRP:n estolistan laajenemiseen, lakiehdotuksien seurauksena myös tiedon vastaanottaminen Internetistä rajoittuisi sananvapautta loukkaavalla tavalla. Vaikka laki lapsipornografian levittämisen estotoimista säädettiinkin normaalissa lainsäädäntöjärjestyksessä ilman perustuslaillista tarkastelua, jälkepäin perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Kimmo Sasi esitti kantansa että sananvapausergumentti olisi tullut ottaa huomioon ja laki antaa perustuslakivaliokunnan tarkasteltavaksi, mikä ei kuitenkaan jälkepäin enää onnistunut. Tästä johtuen onkin tärkeää että tämän kiistellyn lain epäsuora laajentuminen tulisi ottaa huomioon kun lapsipornografian määritelmää aiotaan laajentaa myös epätodenmukaiseen kuvamateriaaliin.

Lapsipornon levityksen laajentaminen ”saataville asettamiseen” johtaa kuvien lisäksi pelkän tekstimuotoisen ilmaisun kriminalisointiin. Linkkien kriminalisoinnissa tulee muistaa että linkitkin ovat vain tekstinä esitettäviä osoitetietoja jotka viittaavat muualla olevaan palvelimeen, palveluun tai teokseen. Linkin klikattavuus ei saa olla määräävä seikka sen laillisuuden tarkastelussa, ja nähdäkseni mikä tahansa tieto jonka melko varmasti johtaa viitatuun materiaalin löytämiseen täyttäisi ehdotetun saataville asettamisen kriteerit. Tekstimuotoisen sisällön laajentuminen lapsipornon määritelmään kaventaisi myös tallennuspalvelun palveluntarjoajan vastuuvapautta joka edelleen johtaisi tekstimuotoisten lapsipornoa käsittelevien viestien julkaisun vaikeutumiseen. Kyseessä on merkittävä sananvapauden kaventaminen jonka oikeutusta tulee tarkastella nimenomaan sananvapauden kannalta. Mielestäni ei ole perusteltua rajoittaa tällä tavoin keskustelua lapsipornon levitystavoista ja paikoista.

Todenmukaisuuden vaatimuksen poistamisesta, saataville asettamisen kriteereistä, lapsipornon määritelmän epäselvyydestä, vastuuvapauden rajoittumisen seurauksista sekä KRP:n estolistan suhteesta säännösten laajentamiseen täytyisi mielestäni pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta.